

Περιεχόμενα

Πρόλογος του επιστημονικού επιμελητή της ελληνικής έκδοσης.....	11
Εισαγωγή για την ελληνική έκδοση.....	13
Πρόλογος για τη γερμανική και την ελληνική έκδοση.....	19
Εισαγωγή για τους φοιτητές και άλλους μελετητές	21
Μέρος 1^ο Επιστημολογία και ψυχολογικό πείραμα	
Κεφάλαιο 1 Παραγωγή γνώσης και σχηματισμός προτύπων στην ψυχολογία	27
1.1 Απλοϊκή σκέψη, απλοϊκές ψυχολογικές θεωρήσεις.....	28
1.2 Πηγές γνώσης.....	28
1.3 Η πειραματική μέθοδος	30
1.4 Θεωρία και πρότυπο.....	31
Πλαίσιο 1.1 Κριτικός ορθολογισμός: το κριτήριο της διαφενισιμότητας	33
1.5 Ηθικές αρχές του ψυχολογικού πειράματος	35
Πλαίσιο 1.2 Ηθικά ζητήματα στην ψυχολογική έρευνα.....	36
Κεφάλαιο 2 Έρευνα και ψυχολογικό πείραμα	41
Ορισμός του πειράματος	42
2.1 Πειραματικός χειρισμός και έλεγχος των μεταβλητών.....	42
Παραμβολή παρασιτικών παραγόντων: συγκεχυμένες μεταβλητές.....	44
2.2 Παράδειγμα: ένα πείραμα γύρω από τον ύπνο και τα όνειρα.....	44
2.3 Πείραμα, πειραματικός σχεδιασμός και στατιστική	46
Πλαίσιο 2.1 Το κριτήριο max-kon-min.....	50
2.4 Εγκυρότητα του πειράματος	51
Πλαίσιο 2.2 Είδη πειραμάτων	53

Μέρος 2^ο Επιστημονική έρευνα και στάδια του ψυχολογικού πειράματος

Κεφάλαιο 3	Στάδιο 1^ο: Επιστημονική απορία και επιστημονική υπόθεση.....	57
3.1	Αναζήτηση και διατύπωση επιστημονικών υποθέσεων	58
3.2	Εφαρμοσμένος ορισμός των θεωρητικών εννοιών	59
	Πλαίσιο 3.1 Ο κανόνας του Morgan.....	62
3.3	Οι επιστημονικές υποθέσεις ως προβλέψεις	62
3.4	Παραδείγματα ελέγχιμων επιστημονικών υποθέσεων.....	63
3.5	Ποιοτική αξιολόγηση των επιστημονικών υποθέσεων	68
	Πλαίσιο 3.2 Βασικά γνωρίσματα των γόνιμων επιστημονικών υποθέσεων	68
Κεφάλαιο 4	Στάδιο 2^ο: Πειραματικός σχεδιασμός.....	71
4.1	Εννοιολογικός προσδιορισμός και συστηματοποίηση των πειραματικών σχεδίων.....	72
	Πλαίσιο 4.1 Τυχαία ομαδοποίηση	74
	Κριτήρια αξιολόγησης ενός πειραματικού σχεδίου	75
4.2	Σχέδια πειραματικής έρευνας	78
	Πειραματικά σχέδια τυχαίας ομαδοποίησης (R).....	78
	Πειραματικά σχέδια με επαναληπτικές μετρήσεις (W).....	79
	Πειραματικά σχέδια με παράλληλες ομάδες (σχηματισμός μπλοκ) (B(R)).....	80
	Παρέκβαση: ανάλυση τάσης, αλληλεπιδράσεις, μικτά πειραματικά σχέδια.....	81
	Πλαίσιο 4.2 Πειραματικός σχεδιασμός με ανάλυση τάσης	82
	Πλαίσιο 4.3 Αλληλεπιδράσεις	84
4.3	Οιονεί (quasi) πειραματικά σχέδια	85
	Εννοιολογικός προσδιορισμός των οιονεί πειραματικών σχεδίων.....	86
	Πλαίσιο 4.4 Παράγοντες που απειλούν την εσωτερική εγκυρότητα των οιονεί πειραμάτων	87
	Πλαίσιο 4.5 Χιαστά πειραματικά σχέδια (cross-over).....	89
4.4	Αναδρομικά και συσχετιστικά ερευνητικά σχέδια	91
	Αναδρομικά (ex post facto) ερευνητικά σχέδια.....	92
	Συσχετιστικά ερευνητικά σχέδια (έρευνες συνάφειας).....	94
4.5	Κριτική θεώρηση: βέλτιστη επιλογή σχεδίου έρευνας.....	95
	Σύνοψη – τα οκτώ βασικά ερευνητικά σχέδια	95

Ρεαλιστική επιλογή πειραματικού σχεδίου – μια βοήθεια προσανατολισμού	96
Πλαίσιο 4.6 Διάγραμμα ροής για την επιλογή πειραματικού σχεδίου	97

Κεφάλαιο 5 Στάδιο 3^ο: Προετοιμασία του πειράματος και τεχνικός εξοπλισμός.....99

5.1 Η προετοιμασία του πειράματος	100
5.2 Τεχνικός εξοπλισμός	102
Η σημασία του τεχνικού εξοπλισμού	103
Πλαίσιο 5.1 Κριτήρια καταλληλότητας των ενόργανων μετρήσεων.....	104
5.3 Τα χαρακτηριστικά και τα είδη των οδηγιών.....	109
Οι λειτουργίες και η ορθή διατύπωση των οδηγιών	109
Είδη οδηγιών.....	110
Πλαίσιο 5.2 Οι οδηγίες και η υποκειμενική ερμηνεία τους	111
5.4 Αναζήτηση ερευνητικών υποκειμένων	112

Κεφάλαιο 6 Στάδιο 4^ο: Η διεξαγωγή του πειράματος και τα χαρακτηριστικά του ερευνητή.....115

6.1 Τα χαρακτηριστικά της διεξαγωγής του πειράματος	116
Η διεξαγωγή του πειράματος.....	116
Η επικοινωνία ανάμεσα στον ερευνητή και το ερευνητικό υποκείμενο.....	116
6.2 Η εκφώνηση των οδηγιών και η μεταπειραματική συνέντευξη	120
Η εκφώνηση των οδηγιών	120
Η μεταπειραματική συνέντευξη.....	121
6.3 Η ψυχολογική αντίδραση και ο έλεγχός της	121
Πλαίσιο 6.1 Η δυναμική ανάμεσα στον ερευνητή και το ερευνητικό υποκείμενο: ένα πειραματικό παράδειγμα.....	122
Η ψυχολογική αντίδραση ως παράγων διαστρέβλωσης των πειραματικών ευρημάτων.....	124
Πλαίσιο 6.2 Διαστρεβλωμένα πειραματικά ευρήματα λόγω ψυχολογικής αντίδρασης – ο ρόλος του ερευνητή.....	128
Έλεγχος των σφαλμάτων ψυχολογικής αντίδρασης	130
6.4 Παρέμβαση: η μεταπειραματική συνέντευξη.....	131

Κεφάλαιο 7 Στάδιο 5^ο: Στατιστική επεξεργασία των δεδομένων135

7.1	Γενική εισαγωγή στη στατιστική	136
7.2	Περιγραφική στατιστική.....	141
	Στατιστικοί δείκτες κεντρικής τάσης.....	141
Πλαίσιο 7.1	Μέτρηση και κλίμακες.....	141
	Στατιστικοί δείκτες διασποράς	143
Πλαίσιο 7.2	Συνήθη σφάλματα κατά τη στατιστική επεξεργασία δεδομένων στα πλαίσια της περιγραφικής στατιστικής.....	147
7.3	Επαγωγική στατιστική.....	153
	Έλεγχος στατιστικών υποθέσεων	153
	Μηδενική και εναλλακτική υπόθεση – Πορεία ελέγχου.....	154
Πλαίσιο 7.3	Συνήθη σφάλματα κατά τη στατιστική επεξεργασία δεδομένων στα πλαίσια της επαγωγικής στατιστικής ...	156
7.4	Μέθοδοι της επαγωγικής στατιστικής	159

Κεφάλαιο 8 Στάδιο 6^ο: Ερμηνεία δεδομένων και συμπεράσματα165

8.1	Ερμηνεία των δεδομένων	166
	Παρέκβαση: Η καταλληλότητα του εφαρμοσμένου ορισμού.....	166
8.2	Συμπεράσματα.....	168
Πλαίσιο 8.1	Προέκταση: Ημειραματικό ερευνητικό σχέδιο.....	169
8.3	Νέες ερευνητικές ιδέες	171
	Χάραξη νέων ερευνητικών κατευθύνσεων.....	172
8.4	Στόχοι και λειτουργία της επιστημονικής επικοινωνίας	174
Πλαίσιο 8.2	Μορφές επιστημονικής επικοινωνίας.....	174
	Επιστημονικές ημερίδες και συνέδρια	175
	Επιστημονικά περιοδικά και βιβλία.....	176
	Παρέκβαση: Κοινωνική αποδοχή ερευνητικών δεδομένων	177

Μέρος 3^ο Θεωρία και πράξη της πειραματικής ψυχολογίας

Κεφάλαιο 9 Στόχοι και προβλήματα της πειραματικής ψυχολογίας ..183

9.1	Το φάσμα της σύγχρονης πειραματικής ψυχολογίας.....	184
Πλαίσιο 9.1	Διεπιστημονική έρευνα – γνωστικές νευροεπιστήμες....	187
9.2	Το σκεπτικό έρευνας στη γενική πειραματική ψυχολογία και στην ψυχολογία ατομικών διαφορών	189

Το πειραματικό – συσχετιστικό ερευνητικό μοντέλο.....	190
9.3 Βασική και εφαρμοσμένη ψυχολογική έρευνα.....	190
Πλαίσιο 9.2 Εφαρμοσμένη ψυχολογία – πολυπαραγοντικό πειραματικό σχέδιο για τη διερεύνηση του «καταγισμού ιδεών».....	191
9.4 Το μέλλον της πειραματικής ψυχολογίας	196
Κεφάλαιο 10 Σπουδές στην πειραματική ψυχολογία	199
10.1 Η σύγχρονη πειραματική ψυχολογία και η εξέλιξή της	200
Ειδικές ερευνητικές κατευθύνσεις	200
10.2 Μορφές έρευνας και βασικές αρχές στις σπουδές πειραματικής ψυχολογίας	202
Γνωστικές διαδικασίες και φυσιολογία.....	203
Παρέκβαση: Γνωστικές διαδικασίες στο ζώο και βιοψυχολογία	204
10.3 Επιδείξεις	206
Επιδείξεις του παρόντος βιβλίου.....	206
Επισκόπηση επιπλέον επιδείξεων.....	207
10.4 Πειράματα στα πλαίσια των βασικών σπουδών	209
Κλασικά πειράματα στα πλαίσια της πρακτικής στην πειραματική ψυχολογία	209
Πλαίσιο 10.1 Κλασικά ψυχολογικά πειράματα	210
Πλαίσιο 10.2 Πειράματα που διεξάγονται στον Η/Υ.....	211
Σύγχρονα πειράματα στο διαδίκτυο	214
Πλαίσιο 10.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των πειραμάτων στο διαδίκτυο.....	215
Παράρτημα Ψηφιακός δίσκος (CD)	217
A.1 Εισαγωγή στον ψηφιακό δίσκο (CD)	218
A.2 Επιδείξεις, παραδείγματα, έρευνες.....	218
A.3 Συστηματοποίηση των ερευνητικών σχεδίων	219
Γλωσσάριο	223
Βιβλιογραφία	241
Ευρετήριο συγγραφέων.....	249
Ευρετήριο όρων.....	253

Ευρετήριο πλαισίων

Πλαίσιο 1.1	Κριτικός ορθολογισμός: το κριτήριο της διαψευσιμότητας	33
Πλαίσιο 1.2	Ηθικά ζητήματα στην ψυχολογική έρευνα	36
Πλαίσιο 2.1	Το κριτήριο max-kon-min	50
Πλαίσιο 2.2	Είδη πειραμάτων	53
Πλαίσιο 3.1	Ο κανόνας του Morgan	62
Πλαίσιο 3.2	Βασικά γνωρίσματα των γόνιμων επιστημονικών υποθέσεων	68
Πλαίσιο 4.1	Τυχαία ομαδοποίηση	74
Πλαίσιο 4.2	Πειραματικός σχεδιασμός με ανάλυση τάσης	82
Πλαίσιο 4.3	Αλληλεπιδράσεις	84
Πλαίσιο 4.4	Παράγοντες που απειλούν την εσωτερική εγκυρότητα των οιονεί πειραμάτων	87
Πλαίσιο 4.5	Χιαστά πειραματικά σχέδια (cross-over)	89
Πλαίσιο 4.6	Διάγραμμα ροής για την επιλογή πειραματικού σχεδίου	97
Πλαίσιο 5.1	Κριτήρια καταλληλότητας των ενόργανων μετρήσεων	104
Πλαίσιο 5.2	Οι οδηγίες και η υποκειμενική ερμηνεία τους	111
Πλαίσιο 6.1	Η δυναμική ανάμεσα στον ερευνητή και το ερευνητικό υποκείμενο: ένα πειραματικό παράδειγμα	122
Πλαίσιο 6.2	Διαστρεβλωμένα πειραματικά ευρήματα λόγω ψυχολογικής αντίδρασης – ο ρόλος του ερευνητή	128
Πλαίσιο 7.1	Μέτρηση και κλίμακες	141
Πλαίσιο 7.2	Συνήθη σφάλματα κατά τη στατιστική επεξεργασία δεδομένων στα πλαίσια της περιγραφικής στατιστικής	147
Πλαίσιο 7.3	Συνήθη σφάλματα κατά τη στατιστική επεξεργασία δεδομένων στα πλαίσια της επαγωγικής στατιστικής	156
Πλαίσιο 8.1	Προέκταση: Ημipeιραματικό ερευνητικό σχέδιο	169
Πλαίσιο 8.2	Μορφές επιστημονικής επικοινωνίας	174
Πλαίσιο 9.1	Διεπιστημονική έρευνα – γνωστικές νευροεπιστήμες	187
Πλαίσιο 9.2	Εφαρμοσμένη ψυχολογία – πολυπαραγοντικό πειραματικό σχέδιο για τη διερεύνηση του «καταιγισμού ιδεών»	191
Πλαίσιο 10.1	Κλασικά ψυχολογικά πειράματα	210
Πλαίσιο 10.2	Πειράματα που διεξάγονται στον Η/Υ	211
Πλαίσιο 10.3	Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των πειραμάτων στο διαδίκτυο	215